

Samgående mellan Posten AB och Post Danmark A/S

Sammanfattning

Utskottet tillstyrker regeringens förslag (prop. 2007/08:143) om samgående mellan Posten AB och Post Danmark. Utskottet ser samgåendet som ett medel för att stärka den affärsmässiga utvecklingen av Posten, vilket kommer att skapa bättre förutsättningar för Posten att upprätthålla den samhälls-omfattande posttjänsten. När det gäller frågor om konkurrenssituationen på postmarknaden och tillgången till den postala infrastrukturen utgår utskottet från att regeringen kommer att studera effekterna av samgåendet i dessa hänseenden och beakta dem i samband med den beredning av regleringen på postmarknaden som regeringen avser genomföra. Det bemyndigande som riksdagen föreslås ge regeringen innebär att statens ägarandel kan minskas som lägst ned till 34 % av rösterna i det sammanslagna bolaget. Därmed behåller staten kontrollerande makt över bolagsordningen och ett dominerande inflytande.

Företrädare för oppositionen yrkar i tre motioner avslag på propositionen, med hänvisning till att beslutsunderlaget anses bristfälligt. Utskottet menar att det sammantaget finns ett tillräckligt underlag för ett riksdagsbeslut och avstyrker motionerna. Dessa följs upp i en reservation (s, v, mp).

Innehållsförteckning

Sammanfattning	1
Utskottets förslag till riksdagsbeslut	3
Redogörelse för ärendet	4
Ärendet och dess beredning	4
Propositionens huvudsakliga innehåll	4
Utskottets överväganden	5
Propositionen	5
Bakgrund	5
Samgåendet	5
Motionerna	8
Vissa kompletterande uppgifter	10
Regeringens förvaltningsmandat och budgetlagen	10
Information till utskottet	10
Fria Postoperatörers Förbund	10
Posten	11
Nutek	12
Post- och telestyrelsen	12
Statssekreterare Ola Alterå	12
Akten i ärendet	14
Post- och kassaserviceutredningen	14
Trafikutskottets yttrande	15
Interpellationer	16
Utskottets ställningstagande	16
Reservation	19
Samgående mellan Posten AB och Post Danmark A/S (s, v, mp)	19
<i>Bilaga 1</i>	
Förteckning över behandlade förslag	22
Propositionen	22
Följdmotionerna	22
<i>Bilaga 2</i>	
Trafikutskottets yttrande	24

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

Samgående mellan Posten AB och Post Danmark A/S

Riksdagen godkänner ett samgående mellan Posten AB (publ) och Post Danmark A/S och bemyndigar regeringen att minska statens ägarandel som lägst ned till 34 % av rösterna i det sammanslagna bolaget. Därmed bifaller riksdagen proposition 2007/08:143 och avslår motionerna 2007/08:N19 yrkandena 1–3, 2007/08:N20 yrkandena 1–5 och 2007/08:N21 yrkandena 1–4.

Reservation (s, v, mp)

Stockholm den 5 juni 2008

På näringsutskottets vägnar

Karin Pilsäter

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Karin Pilsäter (fp), Tomas Eneroth (s), Bertil Kjellberg (m), Björn Hamilton (m), Carina Adolfsson Elgestam (s), Hans Rothenberg (m), Jan Andersson (c), Alf Eriksson (s), Krister Örnfjäder (s), Maria Plass (m), Berit Högman (s), Mikael Oscarsson (kd), Marie Weibull Kornias (m), Kent Persson (v), Karin Åström (s), Per Bolund (mp) och Maria Lundqvist-Brömster (fp).

Redogörelse för ärendet

Ärendet och dess beredning

I detta betänkande behandlas

dels proposition 2007/08:143 om samgående mellan Posten AB (publ) och Post Danmark A/S,

dels tre motioner som väckts med anledning av propositionen.

Trafikutskottet har yttrat sig i ärendet. Yttrandet, 2007/08:TU4y, finns i bilaga 2 i betänkandet.

Upplysningar och synpunkter i ärendet har inför utskottet lämnats av statssekreterare Ola Alterå, Näringsdepartementet, och av företrädare för Post- och telestyrelsen, Verket för näringslivsutveckling, Posten och Fria Postoperatörers Förbund. Utskottet har haft tillgång till Näringsdepartementets akt i ärendet.

Propositionens huvudsakliga innehåll

Posten AB (publ) har föreslagit regeringen ett samgående med Post Danmark A/S. Mot bakgrund av utvecklingen på postmarknaden anses ett samgående mellan bolagen erbjuda en väsentlig möjlighet att dels genom ökade volymer och finansiella resurser värna den samhällsomfattande posttjänsten på lång sikt, dels skapa värde genom samgåendets positiva inverkan på framtida tillväxt och lönsamhet för Posten. Regeringen föreslår att riksdagen ska godkänna ett samgående mellan bolagen och bemyndiga regeringen att minska statens ägarandel i Posten.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen godkänner ett samgående mellan Posten och Post Danmark och bemyndigar regeringen att minska statens ägarandel som lägst ned till 34 % av rösterna i det sammanslagna bolaget. Utskottet ser samgåendet som ett medel för att stärka den affärs-mässiga utvecklingen av Posten, vilket kommer att skapa bättre förutsättningar för Posten att upprätthålla den samhällsomfat-tande posttjänsten. Utskottet utgår från att regeringen i samband med en aviserad beredning av regleringen på postmarknaden kom-mer att studera effekterna av samgåendet från konkurrenssyn-punkt och med hänsyn till den postala infrastrukturen. Riksdagen avslår de tre motioner som väckts med anledning av propositionen. Jämför reservation (s, v, mp).

Propositionen

Bakgrund

Regeringen har tidigare – dels i budgetpropositionen för år 2007 (prop. 2006/07:01, utg.omr. 24 Näringsliv), dels i propositionen om försäljning av vissa statligt ägda företag (prop. 2006/07:57) – redogjort för sin avsikt att minska statens ägande i vissa bolag med statligt ägande. Regeringen aviserade också en genomgång av samtliga statliga bolag, där skälen för fortsatt ägande skulle prövas. De kriterier utifrån vilka en sådan prövning ska göras är huruvida ett statligt ägande är motiverat utifrån nationella intressen, eventuella samhällsuppdrag samt inverkan på konkurrens, syssel-sättning och bolagets utvecklingsmöjligheter. Resultatet av denna prövning för Posten behandlas i propositionen. Rådet för försäljning av aktier i bolag med statligt ägande har beretts tillfälle att yttra sig om det före-slagna samgåendet. En promemoria med förslag till proposition har remit-terats till Post- och telestyrelsen (PTS), Konkurrensverket, Glesbygdsvet-ker, Verket för näringslivsutveckling (Nutek), Posten AB, Statstjänstemännen Post, SEKO Posten, SACO Posten och Svenskt Närings-liv.

Samgåendet

Regeringen föreslår att riksdagen ska godkänna ett samgående mellan Posten AB och Post Danmark A/S och bemyndiga regeringen att minska statens ägarandel som lägst ned till 34 % av rösterna i Posten. Regeringen gör bedömningen – mot bakgrund av den utveckling på postmarknaden

som redovisas i propositionen – att ett samgående mellan Posten och Post Danmark erbjuder en väsentlig möjlighet att dels genom ökade volymer och finansiella resurser värna den samhällsomfattande posttjänsten på lång sikt, dels skapa värde genom affärens positiva inverkan på framtida tillväxt och lönsamhet för Posten. Det sammanslagna bolagets inriktning ska vara att arbeta inom postmarknaden i vid bemärkelse med utgångspunkt i de samhällsomfattande posttjänster som de båda bolagen tillhandahåller i respektive land.

Genom ökade skalfördelar värnas Postens förmåga att med bibehållen infrastruktur och tillgänglighet vidmakthålla en samhällsomfattande posttjänst. Ett samgående förstärker påtagligt Postens position gentemot kunder, leverantörer och samarbetspartner på en alltmer konkurrensutsatt nordisk marknad. Den genomförda analysen påvisar en möjlighet att genom synergivinster höja det sammanslagna bolagets värde med minst 7,5 miljarder kronor. Dessa synergivinster består både av kostnadsminskningar inom gemensamma funktioner såsom IT, inköp och administration och av bättre utnyttjande av bolagens produkter och tjänster på respektive marknad.

Det huvudalternativ för hur samgåendet ska ske som diskuterats mellan parterna är bildandet av ett nytt bolag, till vilket aktierna i både Post Danmark och Posten förs. Om denna struktur skulle visa sig förknippad med tydliga redovisningsmässiga, juridiska eller andra nackdelar kan andra alternativ övervägas, inklusive möjligheten att Posten förvärvar Post Danmarks aktier. Det är viktigt att staten har rörelsefrihet att medverka i förändringar som gagnar det sammanslagna bolaget och därmed även ägaren – t.ex. kan det bli aktuellt med nya strukturaffärer, nyemissioner eller en börsnotering av bolaget. Den avsiktsförklaring som tecknats mellan huvudägarna till de båda bolagen innebär att en börsnotering kan påkallas från och med det femte året från samgåendets genomförande. Den svenska staten har möjlighet att välja om den vill delta i en sådan ägarbreddning. En börsnotering kan dock i framtiden innebära en fördel genom att tillgången till en marknadsvärdering av bolaget underlättar deltagande i ytterligare strukturaffärer. Regeringen bör därför ha riksdagens medgivande att på sikt minska statens ägarandel ned till 34 % av röstinflytandet. Regeringen föreslår denna nivå, eftersom den innebär att staten då kan förhindra beslut bland ägarna som kräver kvalificerad majoritet, bl.a. beslut om ändringar av bolagsordningsbestämmelser om verksamhetsföremål.

I avsiktsförklaringen anges att det sammanslagna bolaget även fortsatt ska bedriva en verksamhet som möjliggör tillhandahållande av en samhällsomfattande posttjänst i Sverige. Av bolagsordningen kommer att framgå att bolagets huvudinriktning ska vara att bedriva rikstäckande postverksamhet i Sverige. Den svenska staten kommer att äga 60 % och Post Danmarks nuvarande ägare 40 % av aktierna i det sammanslagna bolaget. Genom rösträttsdifferentierade aktier kommer den svenska statens andel av rösterna att uppgå till 49,81 %. Post Danmarks nuvarande huvudägare,

dvs. danska staten och riskkapitalföretaget Capital partners Group S.a.r.l. (CVC), kommer också att inneha 49,81 % av rösterna. Därtill kommer personalen i de båda bolagen att erbjudas att förvärva aktier om totalt 3 % av kapitalet och 0,38 % av rösterna i det sammanslagna bolaget (alternativt kommer de anställdas röstandel att vara 3,8 %, i vilket fall den svenska staten och Post Danmarks huvudägare får 48,1 % av rösterna vardera). Efter personalens förvärv kommer den svenska statens andel av kapitalet i det sammanslagna bolaget att uppgå till 58,2 %. Inledningsvis kommer det sammanslagna bolagets styrelse att ledas av en ordförande som är oberoende av ägarna och nominerad av den danska staten. Övriga platser i styrelsen kommer att fördelas i proportion till ägarnas röstmässiga inflytande. Det sammanslagna bolagets verkställande direktör kommer inledningsvis att vara svensk. Huvudkontoret kommer att vara placerat i Stockholm.

När det gäller Postens samhällsuppdrag finns inga verksamheter som staten särskilt behöver bevaka genom ägarrollen. Marknadstillsyn sker genom konkurrenslagstiftningen och gällande reglering av postmarknaden. Statens roll som reglerare är alltså helt skild från ägarrollen, varför samhällsuppdraget kan hanteras på motsvarande sätt som för närvarande även i en situation med en förändrad ägarstruktur. Regeringen avser att studera effekterna av samgåendet på den samhällsomfattande posttjänsten och eventuella följder för regleringen på postmarknaden. De särskilda nationella intressen som föreligger i form av utsträckt lantbrevbärarservice och portofri befordran av blindskriftsförsändelser kan också hanteras på motsvarande sätt som för närvarande.

Staten som ägare kan inte anses ge Posten bättre förutsättningar än andra finansiellt starka ägare att möta de utmaningar som är aktuella, bl.a. trendmässigt sjunkande volymer av fysiska meddelanden och ökad internationalisering genom att postmarknaderna inom EU öppnas för konkurrens. Därmed finns det inget som talar för att Posten ska komma att utvecklas sämre vid ett statligt deläggande i samverkan med andra ägare. Ett minskat statligt ägande kan heller inte antas få negativ inverkan på konkurrensen förutsatt att en dominerande konkurrent inte inträder som ägare. Konkurrensrätten innehåller regler som ska förhindra missbruk av dominerande ställning. I postlagen (1993:1684) finns bestämmelser om tillgång till vissa delar av den postala infrastrukturen på villkor som är skäliga och konkurrensneutrala samt icke-diskriminerande. Slutligen kommer det nu föreslagna samgåendet att föregås av en konkurrensprövning enligt gällande bestämmelser på området. När det gäller inverkan på sysselsättningen så främjas denna på lång sikt av att staten skapar förutsättningar för sund konkurrens och tillväxt på postmarknaden som helhet.

Rådet för försäljning av aktier i bolag med statligt ägande har, som tidigare nämnts, utfört en oberoende bedömning av det föreslagna samgåendet och tillstyrkt avsiktsförklaringen.

Motionerna

I de tre motioner som väckts med anledning av propositionen föreslås att riksdagen ska avslå regeringens förslag om bemyndigande att minska statens ägarandel till 34 %.

Motionärerna bakom motion 2007/08:N19 (s) ställer sig positiva till ett samgående som stärker Postens konkurrensmöjligheter men anser samtidigt att det presenterade underlaget är för bristfälligt för ett riksdagsbeslut. Samgåendet anses kunna komma att stärka Posten marknadsmässigt och finansiellt, varvid det är av särskild vikt att kunna konkurrera på logistikmarknaden. Motionärernas bedömning är att på sikt är ett närmare samarbete med ett annat postföretag viktigt för att behålla positionen på hemmamarknaden. De anser att Posten kan gynnas av samgåenden och strukturaffärer som stärker bolagets konkurrenskraft och möjligheter att hålla en god servicenivå över hela landet. Motionärerna menar dock att det föreslagna samgåendet är en dålig affär och anför att Postens omsättning utgör drygt 70 % av det sammanslagna bolagets omsättning men att den svenska staten får bara 60 % av aktievärdet och 49,81 % av röstvärdet. Motionärerna sätter också frågetecken för den eventuella ersättning till riskkapitalbolaget CVC som kan uppkomma i ett senare skede om en börsintroduktion inte blir aktuell. Motionärerna anser att regeringen bör återkomma till riksdagen med ett kompletterande underlag innan ett beslut om samgående eventuellt kan fattas av riksdagen.

Regeringens planer på en börsintroduktion av Posten avvisas helt i motionen, varför regeringens förslag om att minska statens ägarandel till 34 % av röstinflytandet avvisas. Möjligheten att delta i gynnsamma affärer skulle försvåras i takt med en minskning av statens ägarandel, anför motionärerna. De anser dessutom att postväsendet är en viktig del av infrastrukturen i Sverige, vilket motiverar att staten bör behålla ett starkt och långsiktigt engagemang i Posten. En väl fungerande postdistribution är av stor betydelse för näringslivet och särskilt för de små företagen. För närvarande är Posten den enda operatör som har en skyldighet att tillhandahålla en samhällsomfattande posttjänst, och någon ersättning utgår inte för detta, men värdet har uppskattats till uppemot 460 miljoner kronor, säger motionärerna. De anser att regeringen måste återkomma till riksdagen med en redogörelse för den möjliga utvecklingen och för alternativa vägar att även i fortsättningen garantera en väl fungerande postdistribution i hela landet.

Även i motion 2007/08:N20 (v) föreslås att riksdagen ska avslå regeringens förslag om bemyndigande att minska statens ägarandel till 34 %. Motionärerna delar inte regeringens åsikt att det inom Posten för närvarande inte finns några verksamheter som staten behöver bevaka genom sin ägarroll utan anser att en för hela landet fungerande postverksamhet i högsta grad tillhör regeringens och riksdagens ansvarsområde. Motionärerna avvisar planerna på en börsnotering. De har förståelse för att det på en avreglerad europeisk marknad kan vara nödvändigt för Posten med ett samarbete eller ett samgående med en annan aktör, vilket dock inte behö-

ver innebära en privatisering av postverksamheten. De erinrar om att både Glesbygdverket och Nutek hyser farhågor för hur samgåendet ska påverka den samhällsomfattande posttjänsten, dvs. hur postservicen ska säkras för utsatta regioner och för personer med funktionshinder. Oro har också uttryckts för den särskilda lantbrevbärarservice som äldre och funktionshindrade i glesbygd har för närvarande. Post- och telestyrelsen har i sitt remissvar tagit upp frågan om framtiden för postnummersystemet och Postens majoritetsägande av Svensk Adressändring AB, påpekar motionärerna. De anser att denna fråga måste utredas innan något beslut kan fattas om samgående.

Förslaget till samgående verkar vidare ha kommit till i en hast, vilket framgår av att det i propositionen förs fram två alternativa bolagsrättsliga konstruktioner, anför motionärerna. Med hänvisning till de anförda bristerna i propositionen och till allmänhetens motstånd mot en utförsäljning av Posten anser motionärerna att regeringen bör anmodas att återkomma med en redogörelse för hur en väl fungerande postdistribution ska kunna upprätthållas.

Också i den tredje motionen, 2007/08:N21 (mp), föreslås att riksdagen ska avslå regeringens förslag till bemyndigande att minska statens ägarandel i Posten. Det underlag som delgetts riksdagen är ytterst bristfälligt, anför motionärerna. De påpekar att flera remissinstanser har kritiserat att centrala frågor inte besvaras i propositionen, t.ex. att det är oklart vilka problem sammanslagningen är tänkt att vara en lösning på och att det inte beläggs att en sammanslagning skulle vara bra för Posten. De anser vidare att det inte ges någon förklaring till varför svenska staten bara ska få 60 % av aktievärdet och mindre än hälften av röstvärdet i det nya bolaget, trots att Postens omsättning utgör drygt 70 % av det sammanslagna bolagets omsättning. Någon motivering till varför staten ska göra en så dålig affär ges inte i propositionen och inte heller ges svar på hur ägandet av postinfrastrukturen ska regleras i framtiden, anför motionärerna. De menar att riksdagen inte kan fatta beslut i frågan förrän beslutsunderlaget har kompletterats.

Det föreslagna samgåendet leder till en privatisering av den svenska postverksamheten, bl.a. beroende på att riskkapitalbolaget CVC är delägare i Post Danmark, säger motionärerna. De anser att det inte bör ske någon privatisering av Posten, innan det tydliggjorts vilka effekter detta får på t.ex. ägandet av den postala infrastrukturen och konkurrenssituationen på den svenska postmarknaden. Ett samgående väcker också farhågor vad gäller konkurrenssituationen på postmarknaden. Trots att brevmarknaden har varit avreglerad i mer än 15 år har Posten fortfarande en marknadsandel på över 90 %, påpekar motionärerna. De anser att en förklaring till detta kan vara att Post- och telestyrelsen har ett begränsat uppdrag vad gäller konkurrensfrågor på postmarknaden och menar att PTS bör ha ett sådant ansvar. För små postoperatörer är det mycket viktigt att konkurrensen fungerar och att konkurrensbrott beivras snabbt, anför motionärerna. De

menar att ett samgående gör det ännu mer angeläget att PTS roll i konkurrensfrågor snarast stärks. Ett annat villkor för att postmarknaden ska fungera väl är att den postala infrastrukturen i form av postboxar, adressändring, eftersändning och postnummersystemet tillhandahålls på konkurrensneutrala villkor. Denna fråga bör lösas före det planerade samgåendet, säger motionärerna avslutningsvis.

Vissa kompletterande uppgifter

Regeringens förvaltningsmandat och budgetlagen

Enligt 9 kap. 8 § regeringsformen står statens medel och dess övriga tillgångar till regeringens disposition. Aktier i företag som ägs av staten utgör sådan tillgång som står till regeringens förfogande. Enligt 9 kap. 9 § regeringsformen fastställer riksdagen i den omfattning som behövs grunderna för förvaltningen av statens egendom och förfogandet över den.

I lagen (1996:1059) om statsbudgeten (budgetlagen) regleras bl.a. överlåtelse av statens egendom. Enligt 26 § budgetlagen får regeringen besluta om försäljning av aktier i ett företag där staten har mindre än hälften av rösterna för samtliga aktier, om inte riksdagen bestämt annat. Regeringen får enligt samma lagrum inte utan riksdagens bemyndigande genom försäljning eller på annat sätt minska statens ägarandel i företag där staten har hälften eller mer än hälften av rösterna för samtliga aktier. Enligt 29 § budgetlagen ska försäljning av statens egendom genomföras affärsmässigt, om inte särskilda skäl talar mot det. Med affärsmässighet avses att priset blir så fördelaktigt som möjligt för staten och att försäljning till underpris inte sker.

Information till utskottet

Fria Postoperatörers Förbund

Ordförande Håkan Malmros och vice ordförande Bengt Andersson, Fria Postoperatörers Förbund, lämnade vid utskottets sammanträde den 8 maj synpunkter på propositionen och besvarade frågor från ledamöterna. Förbundets företrädare redovisade att avregleringen av postmarknaden för 15 år sedan har lett till, enligt deras uppfattning, minimal konkurrens. Postens marknadsandel ligger på mer än 91 %. Förbundet anser att den planerade fusionen är att jämställa med en privatisering, eftersom Post Danmark är delvis privatägt. Förbundets uppfattning är att det är viktigt att reglera den postala infrastrukturen före fusionen. En anpassning av postlagen måste göras. När det gäller postnummersystemet anser förbundet att Post- och telestyrelsen bör få beslutanderätt. Staten bör vidare ta över ägandet av Svensk Adressändring AB. Eftersändning bör regleras efter modell för postboxar. Förbundet anser vidare att PTS bör få en konkurrensfräm-

jande roll, liknande den som myndigheten har på teleområdet. Det nu gällande pristaket för enstaka brevöversändelser måste, enligt förbundet, vara kvar i oförändrad form. Dessutom måste prissättningen vara transparent.

Posten

Verkställande direktör Erik Olsson och kommunikationsdirektör Per Mossberg, Posten, lämnade vid utskottets sammanträde den 13 maj information och besvarade frågor från ledamöterna. Erik Olsson informerade om de åtgärder som Posten har vidtagit under åren 2003–2006 för att komma till rätta med den kris som Posten befann sig i år 2003. En styrning har skett inom de fem områdena lönsamhet, medarbetare, förtroendekapital, konkurrenskraft samt miljö och kvalitet. Posten är nu ett lönsamt företag, och sjukfrånvaron bland de anställda minskar stadigt. De utmaningar som Posten har att möta framöver finns inom områdena internationalisering, ökad substitution, ökade miljökrav, avreglering, ökade kundkrav och ökad konkurrens.

Erik Olsson informerade om organiseringen av den planerade gemensamma koncernen och vilka synergier samgåendet förväntas skapa. Huvudmotiven angavs vara följande:

- värnande av den samhällsomfattande posttjänsten,
- stärkt position på en alltmer konkurrensutsatt nordisk marknad,
- ökad internationell attraktivitet inom framför allt logistik,
- tillvaratagande av nya affärsmöjligheter på den avreglerade Europa-marknaden,
- uppkomst av omfattande värdeskapande synergier i verksamhet och administration.

Fördelarna med samgåendet angavs vara följande:

För samtliga kundgrupper i Norden:

- hög marknadsnärvaro och tillgänglighet,
- långsiktig priseffektivitet,
- resurser för att utveckla moderna tjänster.

För bolagens medarbetare:

- långsiktig konkurrenskraft,
- bättre utvecklingsmöjligheter,
- möjlighet till delägarskap genom medarbetaraktier.

För ägarerna:

- värnande av den samhällsomfattande posttjänsten,
- uthållig lönsamhet och tillväxtpotentialer,
- resurser för investeringar i viktig infrastruktur,
- värdepotential.

Nutek

Utredare Jan T. Persson, Nutek, lämnade vid utskottets sammanträde den 15 maj information om Nuteks remissynpunkter på promemorian om samgående mellan Posten och Post Danmark. Nutek menar sammanfattningsvis att det är svårt att yttra sig på grund av för kort remisstid och att det underliggande materialet ansågs bristfälligt. Vidare framhålls att en väl fungerande postdistribution i hela landet är viktig för småföretagen. Trots att det är 15 år sedan postmarknaden avreglerades har Posten en monopolliknande ställning, påpekar Nutek. Myndigheten befarar att Posten – efter det planerade samgåendet – kan komma att kräva ersättning för den samhällsomfattande posttjänst som Posten för närvarande svarar för. Denna risk anses särskilt påtaglig vid en eventuell framtida privatisering. Nutek anser vidare att synergieffekterna verkar vara relativt begränsade och att samgåendet rent affärsmässigt förefaller vara en dålig affär för staten.

Post- och telestyrelsen

Generaldirektör Marianne Treschow och avdelningschef Sten Selander, Post- och telestyrelsen, lämnade vid utskottets sammanträde den 20 maj information om PTS remissynpunkter på promemorian om samgående mellan Posten och Post Danmark. Dessa synpunkter rör två områden – den ekonomiska tillsynen och prisregleringen samt den postala infrastrukturen.

Syftet med den ekonomiska tillsynen är att den samhällsomfattande posttjänsten ska tillhandahållas till rimliga priser och att den är kostnadsbaserad. Samgåendet innebär nya och mer komplexa förutsättningar för PTS tillsyn. Behovet av att behålla den specifika prisregleringen för enstaka försändelser kommer, enligt PTS bedömning, att förstärkas vid ett samgående. När det gäller den postala infrastrukturen anser PTS att det bör övervägas vilka regleringsmässiga förändringar som kan behövas till följd av de ändrade ägarförhållanden som samgåendet medför. Beträffande systemet för adressändringar anser PTS att det bör utredas hur det framtida ägandet av Svensk Adressändring AB ska se ut. Vidare anser PTS att det bör utredas hur konkurrensneutraliteten i postnummersystemet ska kunna upprätthållas.

Statssekreterare Ola Alterå

I samband med att affären skulle offentliggöras lämnade statssekreterare Ola Alterå med medarbetare, Näringsdepartementet, den 1 april information till utskottet om det planerade samgåendet mellan Posten och Post Danmark. Offentliggörandet av samgåendet gjordes senare samma dag. Statssekreteraren uppgav att initiativet till samgåendet hade tagits av Posten och Post Danmark. Han erinrade om att postmarknaden inom EU kommer att vara avreglerad från år 2011 och påpekade att konkurrensen på de marknader som Posten är verksam på är mycket hård. Posten är ett relativt litet bolag i den globala konkurrensen. Det är viktigt att Postens

konkurrenskraft säkras på lång sikt. Statssekreteraren redovisade hur kapital och röster ska fördelas enligt avsiktsförklaringen. Det ska finna två självständiga dotterbolag.

Statssekreteraren meddelade att Rådet för försäljning av aktier i bolag med statligt ägande hade fått i uppdrag att bedöma samgåendet och att rådet hade tillstyrkt detta. Vidare informerade han om att det skulle ske en remissbehandling av ett propositionsutkast med fokus på frågan om Postens samhällsuppdrag. Han uppgav också att de fackliga organisationerna är positiva till samgåendet. Slutligen meddelade statssekreteraren att det sammanslagna bolaget ska vara ett svenskt bolag med säte i Stockholm, att styrelseordförande ska vara Fritz H. Schur och att Erik Olsson ska vara verkställande direktör. På frågan om staten ska minska sitt ägande svarade statssekreteraren att regeringen inte har någon sådan ambition.

Den 22 maj kom statssekreterare Ola Alterå med medarbetare, på utskottets begäran, till utskottet och redogjorde för propositionen. Då besvarades även frågor från utskottets ledamöter. På frågan om hur fördelningen av röster och kapital mellan de olika ägarna hade fastlagts sade statssekreteraren att den var resultatet av en förhandling där olika delar ingått. När det gällde frågor om den postala infrastrukturen, t.ex. adressändring och postnummersystemet, sade statssekreteraren att regeringen avser att följa och analysera utvecklingen i syfte att infrastrukturen ska fungera på lång sikt. Han underströk att statens roller som ägare och reglerare är åtskilda. Beträffande tillsyn och konkurrens ansåg han att tillsynen framöver kommer att bli skarpare och strängare än för närvarande. Han konstaterade att det är *ett* bolag som kommer att ha samhällsuppdraget och att det kommer att krävas en fortsatt utveckling av konkurrenspolitiken på postmarknaden.

Statssekreteraren meddelade vidare att det finns en klausul om att riskkapitalbolaget CVC ska kunna gå ur det sammanslagna bolaget till marknadspris. Därför finns möjlighet till börsintroduktion inom tre till fem år. På fråga om varför det i avsiktsförklaringen talas om en börsintroduktion inom tre till fem år, medan det i propositionen sägs att en börsnotering kan påkallas fr.o.m. det femte året från samgåendet gjordes följande förtydligande. Det är först fr.o.m. det femte året som en av ägarna kan kräva en börsnotering, men en sådan kan bli aktuell tidigare om alla ägare är ense om att det bör ske en börsnotering. Som fördelar med en börsnotering nämndes att den skapar likviditet och underlättar eventuella strukturaffärer.

Regeringen föreslår, som nämnts, ett bemyndigande att minska statens ägarandel ned till lägst 34 %, vilket ger staten kontrollerande makt över bolagsordningen. Statssekreteraren uppgav att samgåendet inte beräknas medföra några kostnader för staten som ägare. Han sade också att utgångspunkten för regeringens ställningstagande till ett samgående är vad som bedöms vara bra för Posten som bolag och inte att genomföra en privatisering.

Beträffande Postens uppdrag att upprätthålla den samhällsomfattande posttjänsten ställdes frågan vilken bedömning som görs i det fall att samgåendet inte skulle komma till stånd och om andra stora logistikaktörer skulle stärka sin ställning. Statssekreteraren sade att det var en av de frågor som låg bakom ställningstagandet från Postens ledning till ett samgående. Med hänsyn till att Posten är ett relativt litet, nationellt bolag finns det en risk för att andra större aktörer går in på den svenska marknaden och tar de lönsamma delarna. Detta skulle innebära en risk för att Posten till slut skulle ha ansvar bara för postservice i glesbygd, vilket i sin tur skulle medföra sämre service även för företagskunderna.

När det gällde frågor om beredningsläget för Post- och kassaserviceutredningens betänkande (se nedan) och behovet av ändringar i postlagen meddelade statssekreteraren att regeringen tidigare hade planerat en proposition. Med det nya läge som samgåendet innebär kommer underlaget att behöva kompletteras. Han påpekade också att ansvaret inom regeringen för postlagen ligger hos infrastrukturminister Åsa Torstensson. Han angav att det kan tyckas vara en omvänd ordning att göra översyn av postlagen och konkurrenssituationen på postmarknaden först efter ett samgående, men att omständigheterna kring det planerade samgåendet har gjort att något annat inte är möjligt. På frågan om konsekvensanalyser gjorts sade statssekreteraren att allt det beredningsarbete som gjorts sedan de första propåerna om samgåendet kom sommaren 2007 är att se som konsekvensanalyser.

Akten i ärendet

Utskottet beslöt vid sitt sammanträde den 13 maj att hos Näringsdepartementet efterfråga akten i ärendet rörande propositionen. Akten har funnits tillgänglig hos utskottet från den 19 maj.

Post- och kassaserviceutredningen

Post- och kassaserviceutredningen (särskild utredare: regionchef Susanne Lindh), som hade i uppdrag att utreda dels hur postverksamheten bör regleras, dels behovet av statliga insatser för den grundläggande kassaservicen, avlämnade i januari 2005 sitt betänkande Postmarknad i förändring (SOU 2005:5). Utredningen lämnade förslag avseende följande områden: postpolitiska mål, postlagens syfte, definition av postverksamhet, möjlighet att återkalla tillstånd, omfattning av och kvalitet på den samhällsomfattande posttjänsten, utdelningsservice, fastighetsboxar, upphandling av samhällsomfattande posttjänst i vissa fall, åtgärder mot otydlig prissättning och diskriminering, prisreglering, postnummersystemet, eftersändning, rationell och säker hantering av ofrankerade och otillräckligt frankerade brev, myndighetsorganisationen på postområdet samt avgifter för finansiering av Post- och telestyrelsens verksamhet. Betänkandet har remissbehandlats och bereds nu inom regeringen.

Trafikutskottets yttrande

Näringsutskottet har berett trafikutskottet tillfälle att yttra sig över propositionen och de motioner som väckts med anledning av den. Trafikutskottet behandlar i sitt yttrande (yttr. 2007/08:TU4y, se bilaga 2) de delar av ärendet som berör trafikutskottets beredningsområde.

I fråga om den samhällsomfattande posttjänsten delar trafikutskottet regeringens uppfattning att det föreslagna samgåendet stärker förmågan att i framtiden tillhandahålla en sådan tjänst med fortsatt hög kvalitet, tillgänglighet och lönsamhet. Trafikutskottet understryker vikten av gällande reglering om pristak för enstaka brevfrösendelser i syfte att skydda konsumenter, såväl privatpersoner som företag och organisationer, och i synnerhet de som inte har något alternativ till Postens brevbefordran. Trafikutskottet erinrar om att regleringen i postlagen inte gör någon skillnad på operatörerna utifrån om dessa är privata eller statligt ägda. Tillgången till en posttjänst av god kvalitet i hela landet fastställs genom det befintliga regelverket och är åtskilt från statens ansvar som ägare av Posten. Trafikutskottet instämmer därför i regeringens bedömning att samhällsupdraget kan hanteras på motsvarande sätt som för närvarande även med en förändrad ägarstruktur. Trafikutskottet understryker vidare att särskilda nationella intressen, såsom utsträckt lantbrevbärservice och portofri befordran av blindskriftsförsändelser, också kan hanteras på motsvarande sätt som för närvarande. Trafikutskottet välkomnar regeringens avsikt att särskilt studera effekterna av samgåendet på den samhällsomfattande posttjänsten och noterar att det i avsiktsförklaringen om samgåendet framgår att det sammanslagna bolaget ska utföra samhällsupdragen i både Sverige och Danmark.

När det gäller den postala infrastrukturen bör, enligt trafikutskottet, hänsyn tas till de förändrade förutsättningar som följer av det föreslagna samgåendet och därmed framtida förändrad ägarstruktur i beredningen av Post- och kassaserviceutredningens betänkande.

Beträffande ansvaret för en effektiv konkurrens på postmarknaden konstaterar trafikutskottet att Konkurrensverket har det övergripande ansvaret. Trafikutskottet noterar också att det i Post- och kassaserviceutredningens betänkande föreslås bl.a. att Post- och telestyrelsen, utöver sina nuvarande uppgifter på postområdet, ska främja att postmarknaden fungerar effektivt ur ett konkurrensperspektiv i vissa särskilt angivna avseenden. Trafikutskottet utgår från att regeringen i den pågående beredningen av utredningsbetänkandet även beaktar frågan om Post- och telestyrelsens roll i konkurrensfrågor.

Sammanfattningsvis föreslår trafikutskottet att näringsutskottet ska tillstyrka propositionen och avstyrka motionerna.

I tre avvikande meningar från företrädarna i trafikutskottet för Socialdemokraterna, Vänsterpartiet och Miljöpartiet föreslås att näringsutskottet ska avstyrka propositionen och tillstyrka respektive partis motion.

Interpellationer

Näringsminister Maud Olofsson besvarade i början av maj en interpellation (ip. 2007/08:568) av Eva-Lena Jansson (s) om statliga företag. Interpellanten ville bl.a. veta om kommun- och finansmarknadsminister Mats Odell, som interpellationen ursprungligen var ställd till, avser att påbörja en börsintroduktion av Posten AB under denna mandatperiod. Näringsministern påpekade att avsiktsförklaringen som tecknats mellan svenska staten och huvudägarna till Post Danmark går ut på att en börsnotering ska kunna genomföras fyra år efter det att samgåendet genomförts. Svenska staten är dock inte förpliktad att sälja aktier i en sådan börsnotering. Näringsministern erinrade också om att regeringen i budgetpropositionen för år 2007 meddelade att den avser att minska statens ägande i företag. På längre sikt bör staten kvarstå som ägare endast då det finns särskilda skäl för detta.

Eva-Lena Jansson (s) har vidare ställt en interpellation (ip. 2007/08:705) till infrastrukturminister Åsa Torstensson om Postens samhällsuppdrag. Interpellationen, som besvarades den 2 juni, gällde om statsrådet avser att lämna garantier för att Postens samhällsuppdrag kvarstår i samma omfattning också efter en kommande privatisering. Samgåendet mellan Posten och Post Danmark förändrar inte regeringens bedömning att det ska finnas en god postservice i hela landet och att den ska vara tillgänglig för alla, sade statsrådet. Syftet med samgåendet är att genomföra en strukturförändring som skapar en långsiktigt fungerande verksamhet för både den svenska och den danska posten. Därmed stärks förmågan att tillhandahålla den samhällsomfattande posttjänsten i framtiden. Postens uppdrag i detta avseende är förknippat med Post- och telestyrelsens tillstånd att bedriva postverksamhet, påpekade statsrådet. Postlagen tillämpas oberoende av ägarförhållanden, varför samhällsuppdraget kan hanteras på motsvarande sätt som för närvarande, även i en situation med förändrad ägarstruktur i Posten. Sammantaget anser infrastrukturministern att den samhällsomfattande posttjänsten, liksom lantbrevbärarservice och portofri befordran av blindskriftsförsändelser, kommer att kunna tillhandahållas på ett tillfredsställande sätt.

Utskottets ställningstagande

Utskottet vill inledningsvis uttrycka sin positiva inställning till det planerade samgåendet mellan Posten och Post Danmark. Samgåendet är, enligt utskottets mening, ett medel för att stärka den affärsmässiga utvecklingen av Posten. Därmed skapas bättre förutsättningar för Posten att upprätthålla den samhällsomfattande posttjänsten. Detta var också en av anledningarna till att Posten inledde diskussioner om ett samgående med Post Danmark.

Om Posten skulle fortsätta att verka som en liten, nationell aktör på postmarknaden kan andra, internationella aktörer i än större utsträckning etablera sig på den svenska marknaden. Detta gäller framför allt på logistikmarknaden. Om det skulle bli en utveckling där andra stora aktörer tar hand om de mest lönsamma delarna, finns det en risk för att ett mindre, svenskt Posten får kvar endast postförmedling i glesbygd i sin verksamhet, vilket skulle kunna innebära sämre service även för företag i glesbygd.

Utskottet anser således inte att det föreslagna samgåendet har som främsta syfte att privatisera Posten, vilket antyds eller påstås i de aktuella motionerna. Det övergripande motivet är i stället att främja den affärsmässiga utvecklingen, vilket i sin tur lägger grund för att den samhällsomsfattande posttjänsten ska kunna upprätthållas. Trafikutskottet delar i sitt yttrande regeringens uppfattning att samgåendet stärker förmågan att i framtiden tillhandahålla en samhällsomsfattande posttjänst med fortsatt hög kvalitet, tillgänglighet och lönsamhet.

Frågor om tillgänglighet och konkurrens tas upp i motionerna. Företrädare för Fria Postoperatörers Förbund har inför utskottet redovisat sina synpunkter på konkurrensen på den svenska postmarknaden, där Posten har en klart dominerande ställning. Enligt utskottets mening är det av största vikt att konkurrensförutsättningarna är likvärdiga och icke-diskriminerande. Det är, som tidigare redovisats, Konkurrensverket som har det övergripande ansvaret för konkurrensen på postmarknaden. Post- och kassaserviceutredningen har i sitt betänkande föreslagit att Post- och telestyrelsen ska ges en konkurrensfrämjande roll på postmarknaden. Regeringen har i propositionen meddelat sin avsikt att studera eventuella följder av samgåendet för regleringen på postmarknaden. Utskottet utgår från att frågan om ansvarsfördelning för konkurrensfrågorna övervägs i detta sammanhang. Trafikutskottet har i sitt yttrande framhållit att regeringen bör beakta frågan om PTS roll när det gäller konkurrensövervakning på postmarknaden. Vägledande för ett ställningstagande i denna fråga bör, enligt näringsutskottets mening, vara att söka uppnå en effektiv konkurrens på postmarknaden till gagn för enskilda och företag, med alla de medel som staten förfogar över.

En viktig del i en fri och rättvis konkurrens på postmarknaden är utformningen av och tillgängligheten till den postala infrastrukturen. Denna innefattar postboxar och postnummersystemet, vilka regleras i postlagen, samt adressändring och eftersändning. Det är framför allt villkoren för postnummersystemet och adressändring som på sikt kan komma att påverkas av ett samgående. Enligt vad som sägs i propositionen och som också redovisats av statssekreterare Ola Alterå inför utskottet kommer dessa frågor att bli föremål för överväganden i samband med den beredning av regleringen på postmarknaden som regeringen avser att genomföra. Utskottet konstaterar i detta sammanhang att statens roll som reglerare är helt skild från ägarrollen. Trafikutskottet har i sitt yttrande understrukt vikten av att regeringen

i sitt beredningsarbete rörande den postala infrastrukturen tar hänsyn till de förändrade förutsättningar som följer av det föreslagna samgåendet och den förändrade ägarstrukturen.

När det gäller frågan om en framtida börsnotering av det sammanslagna bolaget ser utskottet samgåendet som ett sätt att bana väg för ett pluralistiskt ägande. En börsnotering skapar likviditet för bolaget och kan underlätta eventuella strukturaffärer. Utskottet vill också understryka att det bemyndigande som riksdagen föreslås ge avser en minskning av statens ägande som lägst ned till 34 % av rösterna i det sammanslagna bolaget, vilket ger staten kontrollerande makt över bolagsordningen, och därmed behåller staten sitt dominerande inflytande.

I motionerna anförs att underlaget för ett riksdagsbeslut skulle vara bristfälligt – en uppfattning som utskottet inte delar, då utskottet fortlöpande erhållit information från första dagen då regeringen presenterade samgåendet. I propositionen redovisas bakgrunden på de svenska och europeiska postmarknaderna och hur samgåendet är tänkt att genomföras. Ett utkast till proposition har varit föremål för remissbehandling. Utskottet noterar särskilt att de tre fackliga organisationerna ställer sig positiva till samgåendet. Rådet för försäljning av aktier i bolag med statligt ägande har yttrat sig över det föreslagna samgåendet och tillstyrkt avsiktsförklaringen.

Utskottet har under beredningen av ärendet inhämtat synpunkter från företrädare för Post- och telestyrelsen, Nutek, Posten och Fria Postoperatörers Förbund. Statssekreterare Ola Alterå har vid två tillfällen informerat utskottet och svarat på frågor från utskottets ledamöter. Utskottet vill speciellt framhålla att statssekreteraren kom till utskottet den 1 april – före offentliggörandet av samgåendet vid en presskonferens senare samma dag – för att informera utskottet. Det har ett stort värde att hela utskottet får denna typ av information i ett så tidigt skede. Utskottet har slutligen också haft tillgång till Näringsdepartementets hela akt i ärendet. Enligt utskottets mening finns det sammantaget ett tillräckligt underlag för ett riksdagsbeslut.

Sammanfattningsvis tillstyrker utskottet, liksom trafikutskottet, propositionen och avstyrker de här aktuella motionerna.

Reservation

Utskottets förslag till riksdagsbeslut och ställningstaganden har föranlett följande reservation.

Samgående mellan Posten AB och Post Danmark A/S (s, v, mp)

av Tomas Eneroth (s), Carina Adolfsson Elgestam (s), Alf Eriksson (s), Krister Örnfjäder (s), Berit Högman (s), Kent Persson (v), Karin Åström (s) och Per Bolund (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut borde ha följande lydelse:

Riksdagen

- a) avslår regeringens förslag om att godkänna ett samgående mellan Posten AB (publ) och Post Danmark A/S och att bemyndiga regeringen att minska statens ägarandel som lägst ned till 34 % av rösterna i det sammanlagda bolaget,
- b) tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna 2007/08:N19 yrkandena 1–3, 2007/08:N20 yrkandena 1–5 och 2007/08:N21 yrkandena 1 och 2, bifaller delvis motion 2007/08:N21 yrkandena 3 och 4 samt avslår proposition 2007/08:143.

Ställningstagande

Enligt vår mening är det tydligt att utvecklingen på postmarknaden i EU innebär att Posten kommer att behöva söka samarbete med andra aktörer och vi är därför positiva till ett samgående mellan svenska och danska posten. Men det underlag som regeringen redovisat i propositionen är dessvärre undermåligt och helt otillräckligt för att riksdagen nu ska kunna fatta ett beslut i frågan. Vi anser därför – i likhet med vad som anförs i motionerna 2007/08:N19 (s), 2007/08:N20 (v) och 2007/08:N21 (mp) – att riksdagen bör avslå propositionen om samgående mellan Posten och Post Danmark.

Det finns en rad frågor som behöver redas ut innan beslut om ett samgående kan fattas. Det gäller hur den samhällsomfattande posttjänsten ska upprätthållas i ett läge där Posten inte längre är ett helägt statligt bolag. Förespråkarna för samgåendet gör gällande att Postens ansvar för den samhällsomfattande posttjänsten inte kommer att påverkas av det föreslagna samgåendet, utan att förutsättningarna snarare skulle förbättras. Argumen-

teringen förefaller dock något grumlig. Ett framtida bolag med privata delägare kommer knappast att acceptera att ta ansvar för en tjänst utan att kräva ekonomisk kompensation.

Det finns alltså en uppenbar risk för att servicen i glesbygd kommer att försämrats. Det gäller för både privatpersoner och företag. Särskilt allvarligt är detta för småföretag i de delar av landet där Posten för närvarande är den enda operatören.

Ett område som måste klargöras före ett samgående är hur den postala infrastrukturen ska hanteras. Det gäller framför allt postnummersystemet och systemet för adressändringar. Det sistnämnda ombesörjs för närvarande genom ett bolag – Svensk Adressändring – som ägs till 85 % av Posten och till 15 % av City Mail. Hur detta påverkas av det föreslagna samgåendet och inslaget av privat ägande i det sammanslagna bolaget är inte klarlagt. Inte heller är det utrett hur postnummersystemet, som Posten nu förvaltar, ska hanteras efter samgåendet. Post- och telestyrelsen sade i sitt remissvar att konsekvenserna för den postala infrastrukturen och behovet av regleringsmässiga förändringar borde övervägas före samgåendet.

Regeringen nöjer sig emellertid med att i propositionen kort och utan konkretisering säga att den avser att studera effekterna av samgåendet på den samhällsomfattande posttjänsten och eventuella följder för regleringen på postmarknaden. Självklart bör ordningsföljden vara den omvända. Konsekvensanalyser bör göras innan beslut fattas.

En annan omständighet som vi vill beröra är konkurrensen på postmarknaden. Verksamhetsförutsättningarna för de små postoperatörerna har klargjorts inför utskottet av företrädare för Fria Postoperatörers Förbund. För de små operatörerna är det helt avgörande att den postala infrastrukturen utformas på ett sådant sätt att den inte förhindrar en fri och rättvis konkurrens. I detta sammanhang vill vi också lyfta fram att ansvarsfördelningen mellan Konkurrensverket och Post- och telestyrelsen när det gäller konkurrensövervakningen på postmarknaden måste klargöras.

Ur rent affärsmässig synpunkt anser vi vidare att samgåendet bör avvisas. Postens omsättning utgör drygt 70 % av det sammanslagna bolagets omsättning, men svenska staten får bara 60 % av aktievärdet och mindre än hälften av röstvärdet. Detta måste betecknas som en dålig affär och kan inte bortförklaras med hänvisning till att det rör sig om en förhandling. I så fall blir slutsatsen att regeringen är en dålig förhandlare.

Det föreslagna samgåendet innebär vidare en privatisering genom att riskkapitalbolaget CVC är delägare i Post Danmark och därmed kommer att vara delägare i det sammanslagna bolaget. Om och när CVC vill lämna sitt ägande i bolaget kommer det att få effekter för den svenska staten som ägare. Beträffande börsnotering kan också noteras att skilda uppgifter lämnas i avsiktsförklaringen (där det talas om en börsnotering inom tre till fem år) och propositionen (där det sägs att en börsnotering kan påkallas fr.o.m. det femte året från samgåendet).

När det gäller frågan om en börsintroduktion vill vi också uppmärksamma att statssekreterare Ola Alterå vid sitt besök hos utskottet den 1 april inte lämnade information om en kommande börsintroduktion. Vid statssekreterarens besök hos utskottet den 22 maj sade han, på fråga om varför han den 1 april inte hade lämnat sådan information, att han inte gjorde anspråk på att vid det tillfället ha lämnat all upptänklig information. Han påpekade att han hade redovisat att det ingick en privat ägare – riskkapitalbolaget CVC – och att ledamöterna senare under dagen hade fått tillgång till avsiktsförklaring och pressmeddelande. Vi är mycket kritiska till hur statssekreteraren hanterade informationslämnandet den 1 april. En börsnotering är inte någon obetydlig detalj som kan anses acceptabel att utelämnas. Vi menar vidare att en redovisning av vad statssekreteraren sade vid sammanträdet den 22 maj beträffande den utelämnade informationen om en börsnotering borde ha ingått i den inledande redovisningen i betänkandet av den information som har lämnats av statssekreteraren till utskottet under ärendebehandlingen.

Sammanfattningsvis anser vi att riksdagen bör avslå propositionen. Riksdagen bör också genom ett tillkännagivande anmoda regeringen att återkomma med ett kompletterande beslutsunderlag. I ett sådant bör ingå redogörelser för hur den samhällsomfattande posttjänsten ska säkras, hur konkurrens och tillgänglighet ska kunna upprätthållas och hur den postala infrastrukturen ska utformas. Därmed blir de tre motionerna i huvudsak tillgodosedda och tillstyrks. Av formella skäl blir det ett delvis tillstyrkande av de två yrkandena (3 och 4) i motion 2007/08:N21 (mp) där riksdagen föreslås begära att regeringen ska lägga fram förslag om ändringar i postlagen.

BILAGA 1

Förteckning över behandlade förslag

Propositionen

Proposition 2007/08:143 Samgående mellan Posten AB (publ) och Post Danmark A/S:

Riksdagen godkänner ett samgående mellan Posten AB (publ) och Post Danmark A/S och bemyndigar regeringen att minska statens ägarandel i Posten AB (publ) (avsnitt 4).

Följdmotionerna

2007/08:N19 av Tomas Eneroth m.fl. (s):

1. Riksdagen avslår regeringens förslag om bemyndigande att minska statens ägarandel i Posten AB till 34 %.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen ska återkomma till riksdagen med kompletterande beslutsunderlag innan beslut om samgående mellan Posten AB och Post Danmark A/S fattas.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen ska återkomma till riksdagen med en redogörelse för hur en väl fungerande postdistribution ska säkerställas.

2007/08:N20 av Kent Persson m.fl. (v):

1. Riksdagen avslår regeringens förslag om ett bemyndigande att minska statens ägarandel efter ett eventuellt samgående.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en framtida börsintroduktion.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om planerna för postnummerregistret och Svensk Adressändring AB.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om bristen på klarhet vad gäller den bolagsrättsliga konstruktionen.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen ska återkomma till riksdagen med en redogörelse för hur en väl fungerande postdistribution ska upprätthållas.

2007/08:N21 av Per Bolund m.fl. (mp):

1. Riksdagen begär att regeringen återkommer till riksdagen med ett tydligare beslutsunderlag innan beslut kan fattas om samgående mellan Posten AB (publ) och Post Danmark A/S.
2. Riksdagen avslår regeringens förslag till bemyndigande att minska statens ägarandel i Posten AB.
3. Riksdagen begär att regeringen lägger fram förslag till ändring i postlagen med syfte att stärka Post- och telestyrelsens roll i konkurrensfrågor.
4. Riksdagen begär att regeringen lägger fram förslag till ändring i postlagen beträffande den postala infrastrukturen.

BILAGA 2

Trafikutskottets yttrande
2007/08:TU4y

Samgående mellan Posten AB (publ) och Post Danmark A/S

Till näringsutskottet

Näringsutskottet har den 6 maj 2008 berett trafikutskottet tillfälle att yttra sig över proposition 2007/08:143 Samgående mellan Posten AB (publ) och Post Danmark A/S.

Trafikutskottet behandlar de delar av ärendet som berör utskottets beredningsområde.

I samband med ärendets beredning har näringsutskottet anordnat ett informationsmöte med Fria Postoperatörers Förbund (FPF) den 8 maj 2008 och med Posten AB den 13 maj 2008. Företrädare från trafikutskottet deltog vid dessa möten.

Trafikutskottets överväganden

Bakgrund

Svensk postlagstiftning

Det dåvarande Postverket hade fram till januari 1993 ensamrätt till brevbefordran. Monopolet avskaffades fr.o.m. den 1 januari 1993 och hela postområdet öppnades därigenom i Sverige, som första land i Europa, för konkurrens mellan olika operatörer. Marknaden för paketbefordran har däremot alltid varit oreglerad. En ny postlag (1993:1684) trädde i kraft den 1 mars 1994, och samtidigt omvandlades Postverket till det statligt helägda aktiebolaget Posten AB (Posten). Post- och telestyrelsen (PTS) är enligt postförordningen (1993:1709) tillståndsmyndighet och har ett allmänt ansvar att följa utvecklingen på postområdet.

Samhällsomfattande posttjänst

I postlagens inledande bestämmelse fastställs att det ska finnas en *samhällsomfattande posttjänst* i hela landet som innebär att alla kan ta emot brev och andra adresserade försändelser som väger högst 20 kg. Posttjänsten ska vara av god kvalitet, och det ska finnas möjlighet för alla att få sådana försändelser befordrade till rimliga priser. Dessutom ska enstaka försändelser befordras till enhetliga priser. Det ska även finnas möjlighet att försäkra försändelser och att få kvitto från mottagaren på att en försändelse har tagits emot. Ovannämnda krav uttrycks i det postpolitiska målet.

Av postlagen följer också att den samhällsomfattande posttjänsten ska tillhandahållas till priser som grundar sig på kostnaderna. Vidare fastställs i postförordningen vissa servicekrav som måste uppfyllas vid tillhandahållandet av denna posttjänst: (i) expeditions- och inlämningsställena ska ligga så tätt att användarnas behov beaktas; (ii) det ska göras minst en insamling och en utdelning av försändelser varje arbetsdag och minst fem dagar i veckan – undantag från den dagliga utdelningen medges dock till ett antal avlägset belägna hushåll som får post två till fyra gånger i veckan; och (iii) minst 85 % av de brev som lämnats in för övernattbefordran före angiven senaste inlämningstid ska, oavsett var i landet de lämnats in, ha delats ut inom landet påföljande arbetsdag. Minst 97 % av breven ska ha delats ut inom tre påföljande arbetsdagar.

Enligt postlagen krävs tillstånd för att bedriva postverksamhet, och detta tillstånd får förenas med villkor om skyldighet för tillståndshavare att tillhandahålla en samhällsomfattande posttjänst. För närvarande är Posten den enda operatören på postmarknaden som har en sådan skyldighet. Någon ersättning från staten utgår inte för tillhandahållandet av den samhällsomfattande posttjänsten.

Postal infrastruktur

Postlagen innehåller bestämmelser avseende tillgång till vissa delar av den postala infrastrukturen. Enligt lagen är en tillståndshavare skyldig att möjliggöra att försändelser som befordrats av andra tillståndshavare kan nå de *postboxar* som tillståndshavaren innehar; villkoren för detta ska vara skäliga och konkurrensneutrala samt icke-diskriminerande i förhållande till vad tillståndshavaren tillämpar för sin egen verksamhet.

Vidare ska en tillståndshavare som tillhandahåller samhällsomfattande posttjänst också utses att tillhandahålla och förvalta *postnummersystemet* – Posten har således fått denna uppgift. Den som tillhandahåller postnummersystemet är skyldig att på begäran från andra tillståndshavare tilldela dem postnummer för postboxanläggningar inom begärda postnummerområden.

Det finns inga specifika bestämmelser avseende *adressändringar* i postlagen; för att hantera frågan finns i stället ett system uppbyggt med ett särskilt bolag, Svensk Adressändring AB (Svaab). Svaab svarar för att adressändringar samlas in och kvalitetskontrolleras, därefter levereras adressändringarna dagligen till anslutna operatörer. Svaab ägs i dag till 85 % av Posten och till 15 % av City Mail (ett helägt dotterbolag till Posten Norge AS). Inflytandet för båda ägarna är garanterat genom aktieägaravtal där det klargörs att Svaab ska verka konkurrensneutralt. Alla som har tillstånd enligt postlagen att bedriva postverksamhet har rätt att ansluta sig till systemet. Priserna för detta regleras enligt separata avtal med operatörerna.

Det finns inte några specifika bestämmelser avseende *eftersändning* i postlagen; frågan regleras i stället genom avtal mellan operatörerna. Av postlagen framgår dock att postverksamhet ska bedrivas under förhållanden som tillgodoser rimliga krav på tillförlitlighet. Tillståndshavare ska således kunna visa för PTS att man kan sköta bl.a. eftersändning på ett sätt som tillgodoser kraven på tillförlitlighet i postverksamheten.

Övriga bestämmelser

Av postlagen följer att postverksamhet ska bedrivas under förhållanden som tillgodoser rimliga krav på tillförlitlighet och så att skyddet för avsändarnas och mottagarnas personliga integritet upprätthålls.

Postlagen innehåller ett bemyndigande för regeringen att föreskriva att priser för tjänster som ingår i postverksamhet inte får överstiga vissa nivåer. I postförordningen föreskrivs att den som tillhandahåller en samhällsomfattande posttjänst inte får höja priserna för inrikes befordran av enstaka försändelser som befordras över natt och som väger högst 500 gram med mer än förändringen av konsumentprisindex (KPI) mellan juli närmast föregående år och juli året dessförinnan.

Vidare finns i postlagen bestämmelser om obeställbara brev, tillsyn, tystnadsplikt, internationell verksamhet m.m.

Den svenska postmarknaden

Av PTS rapport Service och konkurrens 2008 (PTS-ER-2008:10) framgår att det fanns 35 postoperatörer i Sverige den 31 december 2007. Bland dessa har Posten en särställning på den svenska postmarknaden. Bolaget är den enda operatör som bedriver en rikstäckande postverksamhet och som därmed når 100 % av alla adressater. Postens andel av adresserade försändelser under 2007 uppgick till 90,69 %. Av de privata postoperatörerna är City Mail Sweden AB störst med en andel på 9,14 % av försändelserna – företaget täcker enligt PTS över 40 % av alla adresser i landet. Övriga operatörer hade sammanlagt en andel på 0,20 %.

Volymerna på den svenska brevmarknaden har enligt PTS visat en nedåtgående trend på i genomsnitt 1,25 % per år under åren 2001–2006. Enligt myndighetens statistik befordrades under 2007 totalt ca 3,15 miljarder adresserade försändelser av de svenska operatörerna vilket innebär en minskning jämfört med föregående år med ca 1,7 procentenheter. Drygt 70 % av volymerna på den inrikes brevmarknaden utgörs enligt PTS av sändningar, dvs. stora serier av försändelser, ca 20 % utgörs av s.k. kontorspost, dvs. enstaka försändelser från företag eller organisationer till privatpersoner, och andelen brevlådepost, dvs. enstaka brev postade med frimärke, understiger 10 %. PTS bedömer vidare att e-fakturerings mycket väl kan komma att öka kraftigt under de närmaste åren.

Postregleringen inom EU

Utvecklingen mot skapandet av en inre marknad för posttjänster inleddes inom EU i december 1997 genom Europaparlamentets och rådets direktiv 97/67/EG om gemensamma regler för utvecklingen av gemenskapens inre marknad för posttjänster och för förbättring av kvaliteten på tjänsterna. Direktivet tillät emellertid att medlemsstaterna undantog befordran av försändelser som vägde högst 350 gram, eller hade ett pris som understeg fem gånger normalportot, från konkurrens. Denna gräns har dock gradvis reducerats. Den 1 januari 2006 sänktes gränsen till 50 gram eller två och en halv gånger normalportot, och i februari 2008 beslutades om att konkurrensutsätta den europeiska postmarknaden fullt ut genom direktiv 2008/6/EG om ändring av direktiv 97/67/EG beträffande fullständigt genomförande av gemenskapens inre marknad för posttjänster. Från och med den 31 december 2010, då ändringarna i det nya direktivet ska vara genomförda, kommer det för 16 av medlemsstaterna inte längre vara möjligt att behålla nationella monopol på posttjänster. Resterande 11 medlemsstater har beviljats uppskov med genomförandet av direktivet i ytterligare två år. Bland EU:s 27 medlemsstater är det, förutom Sverige, endast Finland, Storbritannien och Tyskland som i dag fullt ut har avskaffat det lagstadgade monolet för posttjänster.

I det nya direktivet finns också bestämmelser bl.a. om formerna kring en eventuell finansiering av den samhällsomfattande tjänsten, om villkoren för tillgång till delar av den infrastruktur eller de tjänster som tillhandahålls inom ramen för den samhällsomfattande tjänsten och om klagomåls- hantering.

Postmarknaden i EU

Kännetecknande för EU:s postmarknad är dels den starka prägeln av tidigare statligt ägda monopol, dels den snabba ökningen av företagsgenererad post. Brevvolymerna på den europeiska postmarknaden har sedan 2000 varit tämligen konstanta med en svag nedgång. I PTS rapport Service och konkurrens 2008 bedömer myndigheten att volymerna – trots ökad konkurrens från bland annat elektroniska kommunikationsformer – inte har minskat mer beroende på att dessa nya kommunikationskanaler också genererar nya postvolym. Myndigheten bedömer att denna effekt eventuellt kommer att avta i takt med att mer och mer administrativ post flyttas över till elektroniska kommunikationskanaler. Vidare pekar PTS på att en stor andel av minskningen av personliga meddelanden volymmässigt har uppvägs av en ökad mängd adresserad och oadresserad direktreklam samt annan marknadskommunikation. Samtidigt har tilltagande internationalisering och distanshandel medfört en ökad tillväxt på paketmarknaden. Det nya europeiska postdirektivet som trädde i kraft i februari 2008 öppnar dock upp förutsättningar för konkurrens i allmänhet på den europeiska brevmarknaden. Enligt PTS ser de stora postoperatörerna den framtida marknaden som global och har sedan senare hälften av 1990-talet i högt tempo etablerat sig på nya marknader. Myndigheten konstaterar dock att det är just på paketmarknaden som de flesta affärerna har gjorts och anser att detta bl.a. beror på att den marknaden inte har varit lika reglerad som brevmarknaden.

Av regeringens proposition framgår vidare att det på senare år har genomförts privatisering och ägarbreddning av tidigare statliga postverksamheter i flera europeiska länder, bl.a. Nederländerna, Danmark, Österrike och Tyskland.

Propositionen

Posten AB (publ) har föreslagit regeringen ett samgående med Post Danmark A/S. Regeringen har vid genomgången av den föreslagna strukturföreläggelsen inte funnit några skäl som motsäger den ägarbreddning som samgåendet innebär. Regeringen bedömer tvärtom att ett samgående mellan bolagen erbjuder en väsentlig möjlighet att dels genom ökade volymer och finansiella resurser värna den samhällsomfattande posttjänsten på lång sikt, dels skapa värde genom samgåendets positiva inverkan på framtida tillväxt och lönsamhet för Posten. Regeringen föreslår således att riksd-

gen godkänner ett samgående mellan bolagen och bemyndigar regeringen att minska statens ägarandel som lägst ned till 34 % av rösterna i Posten AB.

Regeringen anför att ett sådant samgående påtagligt skulle förstärka Postens position gentemot kunder, leverantörer och samarbetspartner på en alltmer konkurrensutsatt nordisk marknad. Samgåendet skulle enligt regeringen medföra en större naturlig hemmamarknad för bolaget och således skapa goda förutsättningar för en långsiktigt högre lönsamhet och effektivitet. Den analys som tagits fram påvisar enligt regeringen en möjlighet att genom synergivinster – bestående av kostnadsminskningar inom gemensamma funktioner som IT, inköp och administration samt bättre utnyttjande av bolagens produkter och tjänster på respektive marknad – höja det sammanslagna bolagets värde med minst 7,5 miljarder kronor. Vidare anføres att ett samgående innebär större möjligheter att aktivt delta i en tilltagande europeisk konsolidering. Regeringen anser att det för de mest effektiva postoperatörerna med god lönsamhet och erfarenhet från konkurrens synes vara goda förutsättningar för regional eller internationell expansion som ett sätt att tillvarata affärsmöjligheter på en alltmer liberaliserad europeisk marknad samt för att möta ökad global konkurrens och krav på gränsöverskridande kapacitet.

Regeringen understryker att det i avsiktsförklaringen till sammangåendet anges att det sammansatta bolaget även fortsatt ska bedriva en verksamhet som möjliggör tillhandahållande av en samhällsomfattande posttjänst i Sverige. Bedömningen är att utökade stordriftsfördelar och finansiella resurser i det sammanslagna bolaget kommer att motverka framtida eventuellt ökande styckekostnader för brevbefordran vid avtagande volymer. Därmed påtalas att förmågan stärks att i framtiden tillhandahålla den samhällsomfattande posttjänsten med fortsatt hög kvalitet, tillgänglighet och lönsamhet.

Regeringen påminner om att Postens samhällsuppdrag, dvs. rollen som tillhandahållare av en samhällsomfattande posttjänst, är förknippat med det tillstånd om bedrivande av postverksamhet som PTS har utfärdat. Regeringen påpekar att marknadstillsynen sker genom konkurrenslagstiftningen samt gällande reglering av postmarknaden och att statens roll som reglerare således är helt skild från ägarrollen. Regeringen bedömer därför att samhällsuppdraget kan hanteras på motsvarande sätt som i dag även i en situation med en förändrad ägarstruktur. Likaså anføres att de särskilda nationella intressen som föreligger i form av utsträckt lantbrevbärarservice och portofri befordran av blindskriftsförsändelser också kan hanteras på motsvarande sätt som i dag. Regeringen delger vidare sin avsikt att särskilt studera effekterna av samgåendet på den samhällsomfattande posttjänsten och eventuella följder för regleringen på postmarknaden.

Regeringen har specifikt prövat skälen för ett fortsatt statligt majoritetsägarande och bedömer att staten inte kan anses ge Posten bättre förutsättningar att möta kommande utmaningar än andra finansiellt starka ägare. Vidare anføres att ett minskat statligt ägarande inte heller kan antas få nega-

tiv inverkan på konkurrensen förutsatt att en dominerande konkurrent inte inträder som ägare. Regeringen påminner om att det inom konkurrensrätten finns regler som ska förhindra missbruk av en dominerande ställning och att det i postlagen finns bestämmelser om tillgång till vissa delar av den postala infrastrukturen på villkor som är skäliga och konkurrensneutrala samt icke-diskriminerande.

Motionerna

I *motion 2007/08:N19 yrkande 1 av Tomas Eneroth m.fl. (s)* föreslås att riksdagen avslår regeringens förslag om bemyndigande att minska statens ägarandel i Posten till 34 % av rösterna. Motionärerna pekar på att ytterligare strukturaffärer kan komma att bli aktuella men anser att möjligheterna att delta i gynnsamma affärer försvåras i takt med att statens ägarandel i bolaget minskar. De understryker vidare den postala infrastrukturens betydelse för såväl privatpersoner som näringsliv i Sverige och anser att staten därför bör behålla ett starkt och långsiktigt engagemang i bolaget. Motionärerna avvisar således helt regeringens planer på en börsintroduktion av Posten.

I *yrkande 2* i samma motion föreslås att regeringen återkommer till riksdagen med kompletterande beslutsunderlag innan beslut om samgående kan fattas. Motionärerna instämmer i att Posten kan gynnas av samgåendet och strukturaffärer som stärker bolagets konkurrenskraft och möjligheter att hålla en god servicenivå i hela landet. De anser dock att underlaget i propositionen är bristfälligt och inte lämnar utrymme för någon fullständig konsekvensanalys. Motionärerna bedömer bl.a. att det föreslagna samgåendet utgör en dålig affär för svenska staten som bara föreslås få 60 % av det gemensamma bolagets aktievärde och 49,81 % av röstvärdet trots att Postens omsättning utgör drygt 70 procent av det gemensamma bolagets ersättning. Vidare undrar motionärerna över den eventuella ersättningen till riskkapitalbolaget CVC Capital Partners som kan bli aktuellt i fall en börsintroduktion inte genomförs.

Tomas Eneroth m.fl. (s) framhåller också i motionen att Posten är den enda operatören som för närvarande har en skyldighet att tillhandahålla en samhällsomfattande posttjänst. Motionärerna pekar på att värdet för detta uppskattas till uppemot 460 miljoner kronor, och de konstaterar samtidigt att någon ersättning inte utgår till bolaget. Motionärerna anför att minskade brevvolymer på sikt kommer att medföra en allt högre styckeckostnad och således en ökande svårighet att förena kraven på en samhällsomfattande posttjänst med företagsekonomisk lönsamhet. De efterlyser därför i *yrkande 3* i samma motion att regeringen återkommer till riksdagen med en redogörelse för den möjliga utvecklingen och för alternativa vägar att även i fortsättningen säkerställa en väl fungerande postdistribution över hela landet.

Även i *motion 2007/08:N20 yrkande 1 av Kent Persson m.fl. (v)* föreslås att riksdagen avslår regeringens förslag om bemyndigande att minska statens ägarandel i Posten till 34 % av rösterna. Motionärerna understryker att frågan om en fungerande och rikstäckande posttjänst tillhör regeringen samt riksdagens intresseområden, och de avvisar att det inte skulle finnas verksamheter inom Posten där statlig bevakning kan behövas genom äganderollen. Motionärerna anser vidare att det är för tidigt att dra några slutsatser av de privatiseringar som under senare år genomförts i andra europeiska länder. Motionärerna varnar i stället för en motsvarande utveckling som på teleområdet, där de menar att Telia Sonera i dag lämnar olönsamma abonnenter i glesbygd i princip utan telekommunikation. Västerpartiet bedömer att ytterligare avreglering på postområdet kommer att försämra läget för de mest utsatta regionerna och avvisar därför i *yrkande 2* planerna på en framtida börsintroduktion.

I *yrkande 3* i samma motion efterlyser Kent Persson m.fl. (v) att frågan om framtiden för postnummersystemet samt Postens majoritetsägande av Svensk Adressändring AB utreds innan beslut kan fattas i fråga om samgåendet. Motionärerna pekar på att även PTS lyft upp dessa frågor. Vidare konstaterar motionärerna i *yrkande 4* att det råder stor oklarhet i frågan om hur det nya bolaget ska konstrueras, och de föreslår därför att även denna fråga utreds innan beslut kan tas.

I *yrkande 5* i samma motion efterfrågar motionärerna att regeringen återkommer till riksdagen med en redogörelse för hur en väl fungerande postdistribution ska upprätthållas. Motionärerna pekar på att remissinstanser framfört farhågor för hur samgåendet ska påverka den samhällsomfattande posttjänsten, inte minst för äldre och funktionshindrade.

I *motion 2007/08:N21 yrkande 1 av Per Bolund m.fl. (mp)* föreslås också att regeringen återkommer till riksdagen med kompletterande beslutsunderlag innan beslut om samgående kan fattas. Motionärerna anser att underlaget som delgivits riksdagen är bristfälligt och inte besvarar ett antal centrala frågor, bl.a. vilka problem sammanslagningen är tänkt att vara lösning på och hur ägandet av den postala infrastrukturen ska regleras i framtiden. Eftersom det privata riskkapitalbolaget CVC är delägare i Post Danmark A/S menar motionärerna att det föreslagna samgåendet innebär en privatisering av den svenska postverksamheten. Miljöpartiet motsätter sig dock en sådan privatisering så länge som det inte tydliggjorts vilka effekter denna får på t.ex. ägandet av den postala infrastrukturen och konkurrenssituationen på den svenska postmarknaden. Motionärerna föreslår således i *yrkande 2* att riksdagen avslår regeringens förslag till bemyndigande att minska statens ägarandel i Posten.

I *yrkande 3* i samma motion efterfrågar motionärerna att regeringen lägger fram förslag till ändring i postlagen i syfte att stärka PTS roll i konkurrensfrågor. Motionärerna anför att dagens bristande konkurrens på postområdet troligtvis har sin förklaring i att PTS har ett så begränsat uppdrag vad gäller konkurrensfrågor. De konstaterar att myndigheten har en

skyldighet att främja sund konkurrens på teleområdet och anser att det inte finns något särskilt skäl för varför motsvarande skyldighet inte finns på postområdet. Motionärerna pekar på att frågan blir än mer angelägen om den föreslagna sammanslagningen genomförs eftersom risken då är stor att det blir ännu svårare för konkurrenterna på den svenska postmarknaden.

I *yrkande 4* i samma motion efterlyser avslutningsvis motionärerna att regeringen lägger fram förslag till ändring i postlagen beträffande den postala infrastrukturen. De betonar vikten av att postboxar, adressändringar, eftersändning av post och postnummersystemet tillhandahålls på konkurrensneutrala villkor. Motionärerna anför att så inte sker i dag och att detta bör lösas innan fusionen sker.

Trafikutskottets ställningstagande

Den samhällsomfattande posttjänsten

Trafikutskottet vill inledningsvis påminna om att regleringen i postlagen (1993:1684) inte gör någon skillnad på operatörerna utifrån om dessa är privata eller statligt ägda. Utskottet har i det av riksdagen nyligen antagna betänkandet Post och grundläggande betaltjänster (bet. 2007/08:TU12) konstaterat med anledning av det aviserade samgåendet att kravet på en samhällsomfattande posttjänst och de övergripande målen för denna fastställs genom postlagen. Vidare konstaterades att Postens samhällsuppdrag, dvs. rollen som tillhandahållare av en samhällsomfattande posttjänst, regleras i det tillstånd om bedrivande av postverksamhet som PTS har utfärdat. Det konstaterades följaktligen att tillgången till en posttjänst av god kvalitet i hela landet stadfästas genom det befintliga regelverket och är åtskilt från statens ansvar som ägare av Posten. Utskottet instämmer därför i regeringens bedömning att samhällsuppdraget kan hanteras på motsvarande sätt som i dag även med en förändrad ägarstruktur. På samma vis vill utskottet understryka att särskilda nationella intressen som utsträckt lantbrevbärarservice och portofri befordran av blindskriftförsändelser också kan hanteras på motsvarande sätt som i dag.

Trafikutskottet påminner om att någon ersättning från staten inte utgår för tillhandahållandet av den samhällsomfattande posttjänsten. Av det reviderade postdirektivet (2008/6/EG) som antogs i februari 2008 framgår dock att medlemsstaterna får finansiera tillhandahållandet av samhällsomfattande posttjänster, om det konstateras att detta är förenat med en nettokostnad, genom upphandling, statsstöd eller ett system för att fördela nettokostnaden mellan tillhandahållare och/eller användare. Utskottet konstaterar att det i regeringens proposition anges att om det i framtiden skulle uppstå behov av finansiering av tjänsten kan det visa sig nödvändigt att antingen ändra kraven på tjänstens utformning eller att välja någon av

de finansieringsmodeller som medlemsstaterna får överväga enligt direktivet. Bestämmelserna i det nya direktivet ska vara genomförda i nationell lagstiftning senast den 31 december 2010.

Trafikutskottet vill understryka att utskottet fäster stor vikt vid det politiska mål som riksdagen har lagt fast och som innebär bl.a. att det ska finnas en postservice av god kvalitet i hela landet. Utskottet välkomnar i detta sammanhang regeringens avsikt att särskilt studera effekterna av samgåendet på den samhällsomfattande posttjänsten. Utskottet noterar även att det i avsiktsförklaringen om samgåendet tydligt framgår att det sammansatta bolaget även fortsättningsvis ska fullfölja samhällsuppgifterna i såväl Sverige som Danmark.

För att motverka ökade kostnader för att tillhandahålla den samhällsomfattande posttjänsten välkomnar trafikutskottet ett samgående som kan medföra utökade stordriftsfördelar och finansiella resurser. Utskottet delar således regeringens uppfattning att det föreslagna samgåendet stärker förmodligen att i framtiden tillhandahålla en samhällsomfattande posttjänst med fortsatt hög kvalitet, tillgänglighet och lönsamhet. Utskottet vill i sammanhanget även understryka vikten av gällande reglering om pristak för enstaka brev försändelser i syfte att skydda konsumenter, såväl privatpersoner som företag och organisationer, och i synnerhet de som inte har något alternativ till Postens brevbefordran.

Postal infrastruktur

Trafikutskottet erinrar om att Post- och kassaserviceutredningen (dir. 2003:117) har analyserat effekterna av liberaliseringen av postmarknaden och utvärderat nuvarande lagstiftning i förhållande till postmarknadens utveckling. Slutbetänkandet Postmarknad i förändring (SOU 2005:5) överlämnades till regeringen den 25 januari 2005. I betänkandet behandlades bl.a. den postala infrastrukturen, och förslag ägnade att stärka konkurrensen på postmarknaden lämnades avseende bl.a. postnummersystemet och eftersändning. När det gäller det sistnämnda föreslog utredningen att den som tillhandahåller en samhällsomfattande posttjänst på begäran ska ombesörja att eftersändning av adresserade försändelser som väger högst 2 kg, som befordrats av en annan tillståndshavare, kan ske till en adress som är belägen utanför dennes utdelningsområde. Utredningen föreslog att villkoren för eftersändning ska vara skäligen och konkurrensneutrala samt icke-diskriminerande i förhållande till vad den som tillhandahåller en samhällsomfattande posttjänst tillämpar för sin egen verksamhet. Enligt utredningen ansåg PTS att lagstiftningen för postboxanläggningar fungerade väl, och några klagomål på systemet hade inte kommit till utredningens kännedom. Även beträffande adressändring konstaterade utredningen att systemet som hanteras genom Svensk Adressändring AB fungerar väl. Utredningen fann således ingen anledning att se över bestämmelserna om postboxanläggningar eller att lämna förslag till reglering av adressändringssystemet.

I trafikutskottets betänkande Post och grundläggande betaltjänster (bet. 2007/08:TU12) behandlades bl.a. frågan om ändrad lagstiftning för vissa delar av den postala infrastrukturen, nämligen postboxanläggningar och eftersändningar. Trafikutskottet påminde inledningsvis om att frågor om postboxar och eftersändning togs upp i Post- och kassautredningens slutbetänkande. Utskottet erinrade också om att även Regelutredningen i sitt betänkande Liberalisering, regler och marknader (SOU 2005:4) behandlat frågor om eftersändning och föreslog att regler för eftersändning bör införas i postlagen liksom regler för tillträde till postboxar. Utskottet noterade också att det reviderade postdirektivet (2008/6/EG), som nyligen beslutades inom EU, bl.a. innehåller bestämmelser om att tillgången till delar av postens infrastruktur eller tjänster som tillhandahålls inom ramen för den samhällsomfattande tjänsten, t.ex. postnummersystem, postboxar, uppgifter om adressförändringar och eftersändningsservice, ska ske på villkor som är öppna för insyn och icke-diskriminerande.

Trafikutskottet konstaterade således att frågan om postboxanläggningar och eftersändning nyligen varit föremål för översyn och ingår i Regeringskansliets pågående beredning. Utskottet noterade även att den senaste rapporteringen från PTS inte verkade peka på att frågan om eftersändning eller tillträde till postboxar utgör något större problemområde i dag. Utskottet påminde om att myndigheten sedan 2001 särskilt redovisat konkurrensituationen på olika delmarknader inom postområdet och att myndigheten, i rapporten Service och konkurrens 2007 från april 2007, bl.a. bedömde att det tillämpliga regelverket uppfyller kravet på ändamålsenlighet.

Trafikutskottet anser att ovannämnda ställningstagande avseende postboxanläggningar och eftersändning även äger tillämpning rörande postnummersystemet samt frågan om adressändring. Utskottet påminner vidare om att Post- och kassaserviceutredningens slutbetänkande har remissbehandlats och att beredning pågår inom Regeringskansliet. Utskottet vill understryka vikten av att i det pågående beredningsarbetet rörande den postala infrastrukturen, ta hänsyn till de förändrade förutsättningar som följer av det föreslagna samgåendet och därmed framtida förändrad ägarstruktur.

Ansvar för effektiv konkurrens

Även frågan om PTS roll i konkurrensfrågor behandlades i trafikutskottets nyligen av riksdagen antagna betänkande Post och grundläggande betaltjänster (bet. 2007/08:TU12).

Trafikutskottet påminde här inledningsvis om att Konkurrensverket är den myndighet som har det generella ansvaret för konkurrensfrågorna. Verkets uppgift är att arbeta för en effektiv konkurrens och att övervaka att företagen följer konkurrenslagen, vars bestämmelser är tillämpliga även på postmarknaden. Utskottet påminde också om att regeringen i december 2007 givit Konkurrensverket i uppdrag att före utgången av 2008 presentera en rapport som ger en bred överblick av konkurrenssituationen på den

svenska marknaden; postmarknaden uppgavs här vara av särskilt intresse. Verket ska i rapporten lämna förslag till åtgärder samt efter samråd med Konsumentverket beskriva åtgärdernas betydelse för konsumenterna.

Trafikutskottet påminde vidare om att det i slutbetänkandet Postmarknad i förändring (SOU 2005:5) bl.a. föreslås att PTS utöver sina nuvarande uppgifter på postområdet även ska främja att postmarknaden fungerar effektivt ur ett konkurrensperspektiv i vissa särskilt angivna avseenden. Betänkandet har som ovan anförts remissbehandlats, och beredningen pågår inom Regeringskansliet. Utskottet pekade även på att Regelutredningen (dir. 2003:151) i sitt betänkande bl.a. hade föreslagit att PTS bör ges en konkurrensfrämjande roll på postmarknaden.

Trafikutskottet välkomnade sammanfattningsvis översynen av situationen på postmarknaden och utgick ifrån att resultatet av denna leder till att förutsättningar även fortsättningsvis tryggar en väl fungerande postmarknad.

Trafikutskottet utgår ifrån att regeringen, i den pågående beredningen, även beaktar frågan om PTS roll i konkurrensfrågor.

Trafikutskottets sammanfattande bedömning

Mot bakgrund av ovanstående föreslår trafikutskottet att näringsutskottet bör tillstyrka att riksdagen godkänner ett samgående mellan Posten AB (publ) och Post Danmark A/S och bemyndigar regeringen att minska statens ägarandel i Posten AB (publ) samt avstyrker motion 2007/08:N19 av Tomas Eneroth m.fl. (s) yrkandena 1–3, motion 2007/08:N20 av Kent Persson m.fl. (v) yrkandena 1–5, och motion 2007/08:N21 av Per Bolund m.fl. (mp) yrkandena 1–4.

Stockholm den 20 maj 2008

På trafikutskottets vägnar

Ibrahim Baylan

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Ibrahim Baylan (s), Jan-Evert Rådström (m), Ulla Löfgren (m), Christina Axelsson (s), Lisbeth Grönfeldt Bergman (m), Claes-Göran Brandin (s), Eliza Roszkowska Öberg (m), Marie Nordén (s), Annelie Enochson (kd), Sten Bergheden (m), Peter Pedersen (v), Pia Nilsson (s), Karin Svensson Smith (mp), Mahmood Fahmi (m), Désirée Liljevall (s), Christer Winbäck (fp) och Irene Oskarsson (kd).

Avvikande meningar

1. Avslag på propositionen (s)

Ibrahim Baylan (s), Christina Axelsson (s), Claes-Göran Brandin (s), Marie Nordén (s), Pia Nilsson (s) och Désirée Liljevall (s) anför:

Vi anser att det beslutsunderlag som regeringen tagit fram är alltför bristfälligt för ett riksdagsbeslut; underlaget är i stora stycken ofullständigt och likaså konsekvensanalysen. Frågetecknen är många, inte minst avseende strukturen för det föreslagna gemensamma postbolaget. Vi anser därför att regeringen ska återkomma till riksdagen med ett kompletterande underlag innan ett eventuellt beslut om samgående kan fattas.

Vad gäller regeringens planer på att børsintroducera Posten avvisar vi dessa helt. Det är fel väg att gå. Till skillnad från regeringen har vi en mer pragmatisk än ideologisk inställning till det statliga ägandet; vi anser att ett ansvarsfullt och långsiktigt statligt ägande kan bidra till att skapa mycket större värden, såväl ekonomiska som samhällseliga, än utförsäljningens engångsintäkter – Telia Sonera och Nordea är goda exempel på detta. Den europeiska postmarknaden står inför stora förändringar, och ytterligare fusioner, uppköp eller samarbeten kan komma att bli aktuella för att stärka Posten och säkerställa ett postväsende av god kvalitet i Sverige. Möjligheten att medverka i gynnsamma affärer försvåras dock i takt med att statens ägarandel i Posten minskar. En privatisering av den svenska Posten riskerar i vår mening också att leda till att postservicen försämras, framförallt i glesbygd, och att det postpolitiska målet om att alla invånare i Sverige ska ha tillgång till en posttjänst av god kvalitet äventyras. Postväsendet är en viktig del av landets infrastruktur – vi socialdemokrater anser därför att staten bör behålla ett starkt och långsiktigt engagemang i Posten även framöver.

En väl fungerande postservice är av stor betydelse för såväl privatpersoner som näringsliv, i synnerhet mindre företag. För närvarande tillhandahålls den samhällsomfattande posttjänsten utan ersättning av Posten. Minskade brevvolymer medför dock på sikt en allt högre styckekostnad och en därmed ökande svårighet att förena kraven på en samhällsomfattande posttjänst med företagsekonomisk lönsamhet. Vi anser att regeringen måste återkomma till riksdagen med en redogörelse för den möjliga utvecklingen samt för alternativa vägar att även i framtiden garantera en väl fungerande postdistribution över hela landet.

Vi anser därför att näringsutskottet bör tillstyrka motion 2007/08:N19 av Tomas Eneroth m.fl. (s) yrkandena 1–3 och avslå propositionen.

2. Avslag på propositionen (v)

Peter Pedersen (v) anför:

Jag anser att ett samarbete eller ett samgående med en annan aktör kan vara nödvändigt för Posten på en avreglerad europeisk marknad. Det nu föreslagna samgåendet verkar dock ha kommit till i en hast och exempelvis är den viktiga frågan om hur det nya bolaget ska konstrueras i högsta grad oklart. Inte heller ger regeringen något svar i frågan om framtiden för postnummersystemet och Postens majoritetsägande av Svensk Adressändring AB trots att frågan tidigare lyfts fram av PTS. Detta är inte tillfredsställande, och vi i Vänsterpartiet kan inte understödja ett beslut om samgående utan att frågan utretts betydligt noggrannare. Vi riskerar annars att fatta ett dåligt beslut som till och med kan skada själva verksamheten i årtal efteråt.

Vidare anser vi inte att en privatisering av postverksamheten automatiskt följer med på köpet vid ett eventuellt samgående. Tvärtom; planerna på en börsnotering säger Vänsterpartiet helt nej till. Till skillnad från regeringen anser vi att det är allt för tidigt att dra slutsatser av de privatiseringar som under senare år skett i några andra europeiska länder. Privatiseringen av Televerket är en erfarenhet som förskräcker – Sveriges beslutande organ har här i stor utsträckning avhänt sig möjligheten att ingripa samtidigt som Telia Sonera nu avvecklar kopparnätet i de regioner som inte bedöms vara lönsamma. Vi delar inte regeringens uppfattning att det inom Posten i dag inte finns några verksamheter som staten särskilt behöver bevaka genom äganderollen. Vi motsätter oss en ”hands-off” – politik och anser i stället att riksdag och regering har en stor roll i att säkerställa en fungerande postverksamhet i hela landet. En privatisering av den svenska Posten riskerar dock i vår mening att leda till att postservicen försämras, framför allt i de mest utsatta regionerna, och att det postpolitiska målet om att alla invånare i Sverige ska ha tillgång till en posttjänst av god kvalitet äventyras. Såväl Glesbygdverket som Nutek har framfört liknande farhågor och oroas över hur framtiden kommer att se ut för funktionshindrade och äldre i glesbygd. Vi anser, inte minst med anledning av allmänhetens kompakta motstånd till en utförsäljning av Posten, att regeringen måste återkomma med en redogörelse för hur en väl fungerande postdistribution ska upprättas även framöver.

Vi anser följaktligen att näringsutskottet bör tillstyrka motion 2007/08: N20 av Kent Persson m.fl. (v) yrkandena 1–5 och avslå propositionen.

3. Avslag på propositionen (mp)

Karin Svensson Smith (mp) anför:

Ett samgående mellan Posten och Post Danmark A/S innebär enligt min mening en privatisering av den svenska postverksamheten i och med att det privata riskkapitalbolaget CVC är delägare i Post Danmark. Vi i Miljöpartiet kan inte medverka till en sådan privatisering innan det tydliggjorts

vilka effekter detta får på t.ex. ägandet av den postala infrastrukturen och konkurrenssituationen på den svenska postmarknaden. Vi anser att det beslutsunderlag som delgivits riksdagen inför samgåendet är ytterst bristfälligt. Ett antal centrala frågor lämnas obesvarade samtidigt som det inte ges några belägg för att en sammanslagning skulle vara bra för Posten. Det är bl.a. oklart vilka konkreta problem som samgåendet är tänkt att lösa och inga svar ges på hur ägandet av den postala infrastrukturen ska regleras i framtiden. Vi anser att regeringen måste återkomma med ett tydligare beslutsunderlag innan beslut kan fattas om samgåendet, och vi uppmanar därför näringsutskottet att avslå regeringens förslag till bemyndigande att minska statens ägarandel i Posten.

Trots mer än 15 år av avreglerad brevmarknad har Posten fortfarande en marknadsandel på över 90 %. Vid ett eventuellt samgående mellan Posten och Post Danmark är risken stor att det blir ännu svårare för konkurrenterna på den svenska postmarknaden. Vi anser därför att det är angeläget att PTS roll i konkurrensfrågor stärks. Myndigheten har i dag på postmarknaden, till skillnad från på telemarknaden, ett mycket begränsat uppdrag vad gäller konkurrensfrågor; vi är dock övertygade om att PTS kan följa marknaden närmare och agera snabbare än vad Konkurrensverket gör. Detta är väsentligt för de små postoperatörerna.

Vi anser vidare att regeringen måste lägga fram förslag för att säkerställa att den postala infrastrukturen tillhandahålls på konkurrensneutrala villkor – så är inte fallet i dag; Posten äger exempelvis 85 % av Svensk Adressändring AB. Frågan måste lösas innan en eventuell fusion, annars kan detta komma att bli en värderingsfråga om ägandet skulle breddas i framtiden.

Vi anser därför att näringsutskottet bör tillstyrka motion 2007/08:N21 av Per Bolund m.fl. (mp) yrkandena 1–4 och avslå propositionen.